

Nicolae Chițoran

TEORIE ȘI SOLFEGII

**Învățământ vocațional,
profil artistic,
specializarea muzică**

clasa a V-a

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

Recapitularea tonalităților învățate în clasa a IV-a	8
Sunetul muzical și însușirile lui	51
Alterații duble	53
Intervale armonice simple	55
1. În tonalitățile majore	68
2. În tonalitățile minore	74
Gamă, mod, tonalitate	77
Treptele principale	80
Treptele secundare	81
Tonalitatea Si major	83
Tonalitatea sol diez minor	86
Tonalitatea Re bemol major	90
Tonalitatea si bemol minor	94
Măsura de $\frac{9}{8}$	98
Măsura de $\frac{12}{8}$	103
Intervale melodice compuse	108
Tonalitatea Fa diez major	119
Tonalitatea re diez minor	123
Tonalitatea Sol bemol major	127
Tonalitatea mi bemol minor	131
Măsurile $\frac{2}{2}$, $\frac{3}{2}$ și $\frac{4}{2}$	135
Duoletul	148
Sincopa simetrică și asimetrică pe jumătăți de timpi	155
Sincopa contratimpată	157
Contratimpul pe jumătăți de timp	158
Cvintoletul	162
Cvartoletul	166
Abreviații (prescurtări) în scrierea muzicală	169
Cheia de alto (cheia de do pe linia a treia)	175
Solfegii recapitulative	186

Sunetul muzical este un fenomen fizic, rezultat al vibrațiilor (oscilațiilor) corpurilor elastice în mișcare. Corpurile pot fi : solide (metalul, sticla, lemnul etc.), lichide (apa) sau gazoase (aerul).

Deși noi auzim sunetul ca un fenomen unitar, acesta este constituit dintr-o mulțime de sunete componente, parțiale, numite *armonice*, dintre care primele 16 armonice (inclusiv sunetul fundamental) se impun prin forța lor. Primele 6—8 armonice pot fi sesizate de un auz experimentat.

Iată armonicile sunetului Do :

Armonicile 7, 11, 13 și 14 posedă o instabilitate privind înălțimea.

Temă

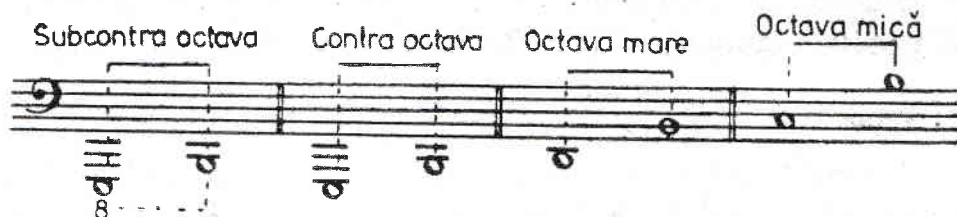
Notați armonicile următoarelor sunete fundamentale :

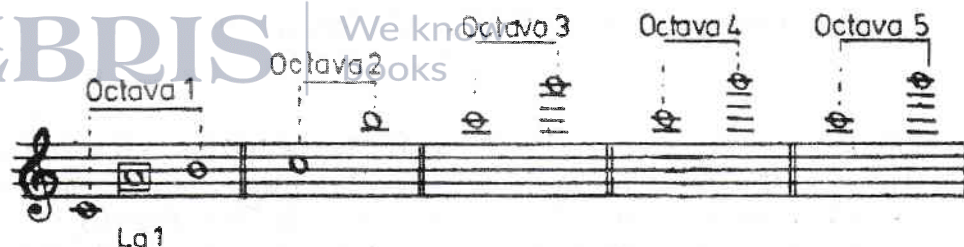

Însușirile sunetelor muzicale

1. *Înălțimea* sunetelor este rezultatul numărului de oscilații (vibrații) pe secundă. Limitele auzului nostru încep de la 16 oscilații pe secundă (sunetul cel mai grav) până la aproximativ 17 000 oscilații pe secundă.

Pentru recunoașterea și notarea sunetelor muzicale, sub aspectul înălțimii, s-a adoptat *sistemul octavelor*, astfel :

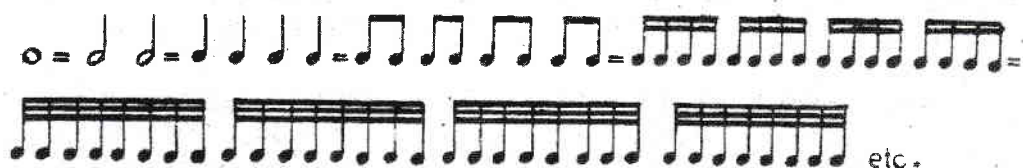

De reținut : *sunetul la 1* = 440 Hz (oscilații duble pe secundă) constituie punctul de referință în acordarea majorității instrumentelor, conform unei convenții internaționale.

2. *Durata* sunetelor este rezultatul în timp al oscilațiilor unui corp sonor. Altfel spus, durata începe în momentul declanșării procesului vibratoriu și pînă în momentul cînd corpul sonor revine la starea de repaus.

Notarea duratelor, în arta muzicală, a cunoscut o evoluție istorică, ajungînd la semnele cunoscute și folosite astăzi :

3. *Intensitatea* sunetului este rezultatul amplitudinii oscilației. Amplitudinea este determinată de forța care acționează asupra corpului sonor (coardă, tub, membrană etc.). De la pianissimo posibil și pînă la fortissimo posibil, între aceste două extreme de intensitate se creează o bogată gamă de nuanțe, oferind artei muzicale nebanuite posibilități expresive.

4. *Timbrul* (culoarea) sunetului este acea însușire care diferențiază sunetele între ele. Această însușire este rezultatul procesului degajării armonicelor, a numărului și intensității acestora. De asemenea, putem aprecia aportul și participarea sensibilității interpretului. Menționăm că nu există două surse sonore care să posede timbruri identice. Fiecare sunet are un timbru specific, irepetabil, neconfundabil.

Timbrul oferă artei muzicale nelimitate posibilități în creație, prin bogăția îmbinărilor între diferitele instrumente.

Temă

Caracterizați timbrul fiecărui instrument, în general, și al diferiților instrumentiști pe care-i cunoașteți, folosind termeni ca :

strălucitor, dens, robust, strident, deschis, întunecat, oelest, catifelat, dur, penetrant etc.

De reținut : Prin educație și studiu, corect conduse, cele patru însușiri ale sunetului se pot perfecționa și îmbunătăți ; *întinderea* vocală sau instrumentală se poate lărgi, în limitele posibile ; durată, sub diferitele ei aspecte, prin perfecționarea respirației și a tehnicii își poate câștiga noi posibilități ; *intensitatea*, cu multiplele ei posibilități de nuanțare, își poate dobîndi, prin studiu, nebanuite posibilități ; *timbrul*, de asemenea, se poate îmbogăți, înnoibilă, organiza etc.

ALTERAȚII DUBLE

Semnele care indică modificarea înălțimii sunetelor, suitor sau coborîtor, poartă numele de alterații.

Alteratii simple :

- # (diez) = urcă sunetul cu un semiton ;
- b (bemol) = coboară sunetul cu un semiton ;
- ♮ (becar) = readuce sunetul la starea naturală

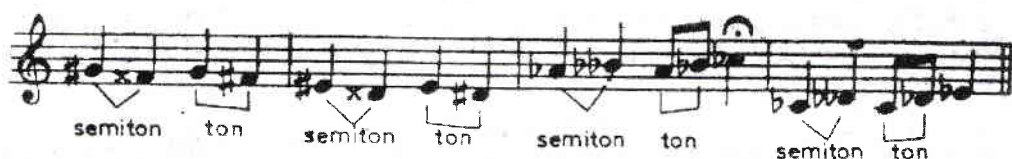
Alteratii duble :

- x (dublu-diez) = urcă sunetul cu un ton ;
- bb (dublu-bemol) = coboară sunetul cu un ton.

De obicei, alterațiile duble intervin pe sunetele cu alterații simple. În acest caz, alterațiile duble urcă sau coboară sunetul cu un semiton, astfel :

Alteratiile duble, în interiorul măsurilor, se anulează prin notarea alterațiilor simple :

În limba latină *alter* = altul, deosebit, schimbat.

Solfegii

Andantino

Allegretto

We know books

INTERVALE ARMONICE SIMPLE

Două sunete intonate simultan, în cadrul unei octave, creează un interval armonic *simplu*.

Sunetul grav poartă numele de *bază*, iar cel acut, de *virf*.

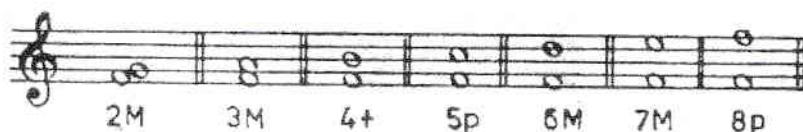

Sub aspectul cantitativ (al numărului de trepte cuprinse în cadrul intervalelor) și al celui calitativ (al numărului de tonuri și semitonuri), intervalele armonice poartă denumirile și notările prescurtate cunoscute de la intervalele melodice.

Luînd ca sunet de bază treapta I a tonalității Do major, vom crea următoarele intervale :

Luînd ca sunet de bază treapta a IV-a a tonalității Do major

Luind ca sunet de bază treapta a V-a a tonalității Do major

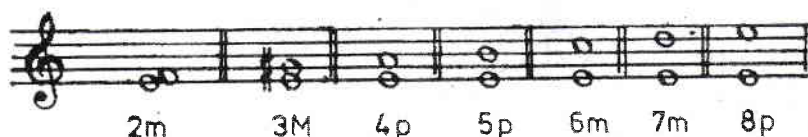
În tonalitatea la minor armonic

Treapta a IV-a

Treapta a V-a

Folosind alterațiile, putem crea și alte intervale armonice simple, de exemplu :

Răsturnarea intervalurilor armonice simple se realizează prin procedeele cunoscute de la intervalele melodice.

În răsturnarea ascendentă, baza intervalului se transpune la octava superioară.

În răsturnarea descendentă, vârful intervalului se transpune la octava inferioară :

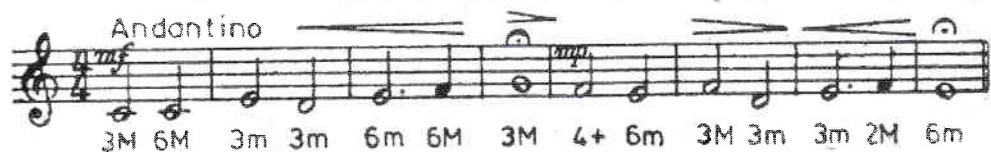

Prin răsturnări, intervalele armonice simple își modifică aspectele cantitative și calitative, cunoscute de la intervalele simple, pe care le amintim :

1. Formați intervale armonice simple pe treptele I, IV, V în tonalitățile : Sol major, mi minor, Fa major, re minor, Re major, si minor, Si bemol major și sol minor.

2. Creați intervale armonice simple respectând aspectele cantitative și calitative ale acestora, notate prescurtat sub sunetele de bază. Cîntați-le cu atenție și rețineți sonoritatea, forța și expresivitatea lor :

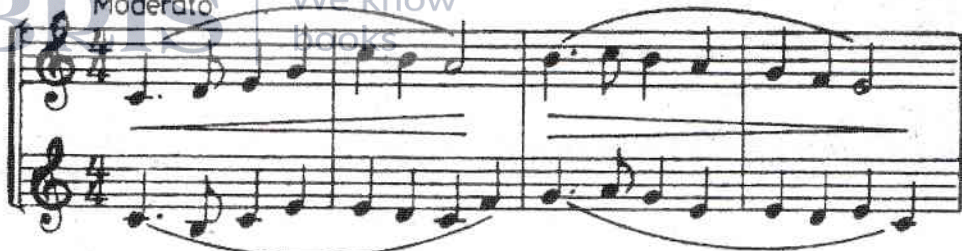
Cîntece și solfegii

Moderato

We know books

Johannes Brahms

Andante mosso

Ioan D. Chirescu

